

Совединиң болгаш Министрлер Чөвүлелиниң органы

БҮРҮН БЕЛЕТКЕЛДИГ УЖУРАЖЫР

«Тээли» совхозтун тараа-жылыра В. И. Ленинни төртүнчүлүгүнүн бээр 100 чыл болуп өткөнүн Совет Тыванын 25 чылын төлөткөн уткур даш, боттарына бекиткен социалисттик хулааларынын алдынан, берген сөзүн ажал-хериз-биле быжыгалап турарлар. Беш чыл алдынан дөрткү чылымда тараанын чаагай дүжүдүн өстүрүп алып даш, механизаторлар болунар бүгү-ле чүдүлгөн кылган.

Чазын тараа культураларынын чаштырылганын кыска хуузада, бекит арготехниктиг дөңгөсү эрттерин. Совхоз бо чылын 3850 гектар тараа культураларын тараан. Оң иштинде кол аш-чөм культу-разы кызыл-тас 1500 га. Бо чылын эрткен чыла бозаарга, мал чөм культураары 1000 гана немей тараан. Ол чөмө билингир. Бистиң совхозтун кол угуушканын мал ажалы болбай. Оң аңгыда, малга быжыг чөм-сурун белеткөөс болза, калдыг берелерге та-варжык болуру дээрин эрт-кен кыштын дуржулгазы көр-гүскөн.

Совхозтун тараа шөлдери-де сугаттыг черлер колдан турар. Ол 3100 га. Кызыл-тас бурун-биле, 600 га арбайны, 1000 га сууны бол-гаш 900 га кукурузаны суг-таттыг черлерде тараан. Час-кы сугаттылганын чорукан болгаш чыгы үеде өзүшкүн сугаттылганын кылган, чам-дыг участоттарынын ийн улаа сугаттыган. Оң түндүгүндө та-раа болгаш мал чөм культура-лар багай эмес үнү турар.

Эрткен чылын бис бир гек-тар черден ортума-биле 5 центнер дүжүт алган болуусу-са, бо чылын черек кырында байдалдан көөргө, сугаттыг черлерини га бурунунден 12 центнер, а кургаг черлерден ортума-биле 9 центнер че-дир дүжүтүп ал болур арга-мыс бар.

Ылангы бисте бо чылын кукуруза конуг чаагай үнү турар. Ылангыш ону чогуур үеинде, чидирг чок ажаал алды бисти дүвүрүдүп турар. Чүгө дээр бисте кукуруза силостар комбайнлар эвези, оң калында олар шүптүзү ар-гы.

Бо чылын эрткен чылымын-дан иракта хой тарааны Те-рөөн чүрттүн шыгжамырга урар арга бисте бар. Мында

кол-ла чүүл чаа дүжүтүп та-разын ажаал алдырыга бүрүн белет-биле ужуражыры, ол эң чугула кампанияны кыска хуузада, органиастыг эртти-рери болур. Бойдустан ор-шоал дилевс дээрин бистиң механизаторларымыс эки би-лir. Эрткен чылындын дур-жулгазы оларны анаа өөрөт-кен.

Ажаал алымышны техника-зын септелгези совхозта ба-гай эмес чоруп турар деп чу-гаалан болур. Часкы ажаллар доостуру билек-ле, механиз-аторлар септелгезе улаштыр кырыпкан. Ол ажалга 35 киж-и доктаамал ажалдан келген. Бисте тараа ажаар 26 ком-байн бар, оң иштинде 4 ком-байны чаа алган. Эртги ком-байнлары септелгези ам колдуунда доостуру турар, чү-гө чедир кымыр аар-саар чүдү-лөр арткан.

Совхозта бар 10 жатка шүп-ту бекен. Тараа сөөртүп бо-лур 29 автомашинадан ам 7-ин септеп турар, артканнары ажалдан чоруп турар.

Септелгени эки шынарлыг кылдыр, дүргөн доозар даш, социалист чарыш механиз-аторларын ортузунда калбар-ган. Септелгезе ажалдан турар механизаторларын материал-дыг согууларын бекитериниң хемчегериниң база алган. Тус-тук комбайнлары болгаш өскө-дөк калдыг ажал-агыл ма-шиналарын септеп доозарын тус-кай графигин ажалдан кыл-ган. Септөр комбайнын гра-фигтен мурнай, эки шынарлыг кылдыр септеп дооскан меха-низаторларга 50-ден 100 че-дир рублунд шалнаа талевир кылдыр бээр көрдүнгөн.

Ажалдын түнүсүн доктаа-мал үндүрүп турар. Бистиң механизаторларыныкын иш-тинде ажалга кызымак, сеп-телгени дүргөн доозар даш, шак-уе бекити барымдалаваас ажаллап турар кижилер хой. Чижээ, Иргит Делег-оол 16 чыл дургузунда комбайнр бо-луп ажалдан келген. Ол бо ча-йын болууну комбайнын сеп-теп дооскаш, өскө бир комбайн-ны база септеп каан. Бир чаа комбайнны ол Абакандан сов-хозка чедирип келген. Оң мый, Дөңгүрак Төгүс-оол ийн комбайнын графигтен мурнай септеп дооскан. Александр Жа-мажап база ийн комбайнын графигтен мурнай дооскан бол-гаш ам болууну комбайныга лафеталыг жатка кошкан.

хууза көк сула кестиреринче кырыпкан. Дилгезке Ким-оол илпейлиг ажалдан, чаа ком-байны Абакандан боду экеп алган. Оларга совхозтун ме-ханизаторлары чоргаларын турар.

Совхозта ажаал алымышны техниказын септелгези адалталып турар болза-да, бисти дүвүрүдүп турар чүдү-лөр 11 чаа аккумулятор чок. Оң ийн, ийнчек чоруп ка-мера база керек. Ол чүдү-лөрин салып алымын ча-гымын «Сельхозтехника» Кы-зыл-Мажалык салбырына кыш улаа бардымыс. Ол чүдүлөр ийн ам-даа чок. А ажаал алымышны кес кырып-да келген. Ол салбырын дүр-түкчүлөрү та чүнү бодоп тур-ар чүве. Үе манаас дээрин олар билип турар ирги бе?

База бир бергедешкинге та-варыштыр чүүл кывар-чаар материалдар болур. Мурнула бекитерин, ишдө кывар чү-дүнү куралыны бистиң сов-хозтун болууга турган. Ын-чан бүгү техника доктаашкын чок ажалдан турган. Ам ын-дыг куралыр чок. Оң Кызыл-Мажалыктан ап турар. Мында онактыг чүве чүл дээрге, ол чүдүлөрин Барыш-Хемчикте бекити үзүктөлип турар болур. Хамарышкан черлер бо дуга-йын шиттирлөр өй келген.

Тээлижер боттарына ал-ган хулаалгын алдарымы-биле күөсүлүр даш хол салбайн ажалдан турарлар. Олар ажаал алымышны кампаниян-даа чедирипкенин эрттер дээр-инде чигингир чок.

В. ОЧУР-ОЛ,
«Тээли» совхозтун
директору.

Бистиң «Искра» колхозта сөөгү чылдарда нога ажал-ынче кичээлгенин угандыр-ган. Колхозчулар боттарыныкы бажынарынын чанынга-даа нога ажаан тарып өстүрер талазы-биле мурнуку чылдар-га бодаарга илпейлгези. Моон сонгар бо дугайында улам делгергенгй хемчеглер алдынар дээрин чугаамон.

Эрткен чылдарда бисе но-гаа бригаданын тургузуп, на-пуста, өгүрөк, помидор, редис-ка, арбуз болгаш картофельди тарып олутуп турган-даа бол-за, оортан аргы орулга кир-бейн турган, оң каражалыг талазын колхозтун хөргөзү-биле дуглаша, оларны хөргө-лөп ал турган бис.

Бо чылдан эгелээш, кар-тофель, нога тарылганынче улуг кичээлгенин салып, ону колхозка орулгалыг участок кылып алып деп сорулга сал-дыган.

Эрткен чазын колхозтун но-гаа бригады картофельди бо-лгаш ногааны 30 гектар чөгө тарып олурткан, оң иштинде капуста 4,0, өгүрөк 1,7, поми-дор 2,0, редиска 0,10, арбуз

5,0, картофель 15 гектар. Мо-ну шүптүзүн план өзүгар та-ран, оларныкы чыгы, күсүк ажалгазын кылыры-биле тус-кай бригадирлиг бригада тур-гузуп, 11 кижини быжыгалаан. Тараанымыс картофельди, но-гааларны чаагай өстүрүп алып дээш элээн ажал кылдыган. Чижээ, нога ажаар талазы-биле мергемидиг дээш кижин-лериныкы кым, каныдызын ажаарын чугаалашкан. Т. Монгушту помидор, В. Төмүш болгаш Ч. Төмүш оларны өгү-рөк ажаар кылдыр хувааган. Ногааларныкы дүжүдүн бедире сорулга-биле оларныкы шөлдө-ринге 80 тонна өдөнтө текен турар. Бригадавыста мурнак-кы кижилериниң үстүндө ажа-лыган ол. Нога ажаар өстү-реринге өзүлүг мергемидиг болуп алып дээш, олар-даа, бригадара өскө-даа шөдөр кы-зыма ажаллап турар.

План өзүгар күрүнөге 800 центнер картофельди, 680

центнер ногааларны сада. Бо дээрге ногаа бодурулгезиниң талазы-биле баштайгы-ла бот-тук шөмөлдөс болур-дур. Кү-рүнөге дүжаар дээшкенин хемчээлин тарып алган ге-нарларымыска өнөштүр алып-га, ногааларныкы чамдызын иштики хөргөлдө кирер деп бодаарга-даа, эвээш дээрин билип турар бис. Оң ужурун-да даразындагы чылдарда но-гаа өстүрүлгезин бедир дең-нелге тургузуп, ону колхозтун орулгалыг участогу кылып алып деп сорулга туруп турар.

Чоонта чаа белетил черинге 38 кг редиска дүжааттылган. Ону столовага база берип тур-ар. Келер чылдарда перспек-тиваны алып болза, колхозчу-ларын хуузунда нога өстү-рери-даа новдур, колхозтун ишти хөргөлдө киреши-тир нога ажаан бодурери ба-за эзер.

Алыстың бо сорулгазынга хамарыштыр бисте алдынган

чугула хемчег — узуну 38, дооразы—9 метр хемчээлдиг теплицаны кылып алганымыс болур. Нога аймааның үр-е-зинерин, өскээр чугаалаарга, расадаларын кымын ажаа ө-стүрер. Ол чорук колхозка но-гаа ажалын хөгжүдеринге улуг ужу-дузалыг.

Ногаа суггарар ДДН-70 деп машина садып алган бис. Ол болза минута иштинде 70 литр сугну хүлээп алгаш, ону ол-ла өйдө чаашкыналдыр бүлгүртүр. Маңаа ногаажылар-нык куш-ажылы чигээр, суг-гарылга дески болур. Моон сонгар ногаа өстүрериниң хө-рээш өзүлүг бут кырынга тур-гузуп алып деп, колхоз баш-таар чериниң шиттирлэриниң бир боттук барымдаасы ол болур-дур.

Бисте четпес чүдүлөр база бар. Кулча база өскө-даа үнүштер өстүрер талазы-биле четче хемчег алдынай бар-ган, оларныкы аразынга бок

үнүштер үнгөш, бансыраам. Чөмичидилгелерин арготех-никтиг негелдеге бүрүн дүшү-түр, оң дөрбөлчин метр бу-рузунгө чүч, чөмө? оонажы-нын санап тургаш тегер ду-гайында четпес ажалдан бис.

Сорулгазы — күрүнөге но-гаа садар планын күөсүлүр, кылдыган теплицаны эң-не чөптүү-биле ажаллаар, брига-даның ажалдакчыларынык аразынга социалист чарыш-ты улам боттук малбартын тур-гаш, бедир мергемидиг но-гаажылар болур.

Төрөн чуртка, колхозчу-ларга нога ажаан болдуруу-ла хөй-биле бээр сорулгалыг бис. Келер чылдың кайгачык, колхозчуларыныкы столдө-ринге чаагай ногаа чүдүлөр элбег болган турун деп, чоң-ну келер үеде күөсүлүс бө.

Л. САТ,
ногаа бригаданын бригадир.
Чөм-Хемчик район.

Ээ-харыысалга чок

Кадаа ажал-агынын тех-ника-биле чөпсөлөөр даш Коммунисттик партия болгаш Совет казак хой бүрүдө хой ажал-хөргөзүн үндүрүп тур-ар. Оң чижээ бистиң рес-публиканык ажал-агыларын-дан көрүп болур. Колхозтар-нын, совхозтарнын салбыр, участок, бригада, ферма буру-зунде автомашиналар болгаш өскө-даа техника ажаллап тур-ар. Бистиң «УТКА 25 чылы» совхозта калдыг техника чок дээр! Механизатор, техник эртем чок киж оларын кам-дыктарынын алы-бажын-даа тыппас.

Мен манаа чүгө техника-нын хойун, күчү-шыямын ма-гаддар эмес, ону ажаал, эдилеп турарында шыдажыр аргажөк четпестерин бир чижээ чу-гааласкан мен.

«УТКА 25 чылы» совхозтун төп Арыг-Ууу салбырында ав-тоажыл-агыл чери бар. Оң ар-гелекчи Иван Трофимович Мороз. Ол чолаачылар орту-зунга калдыг-даа ажал чорут-пайн, бодууну үлөгер-чижээр көргөспөй турар. Гаражта, херим иштинде урелик, ажал-лаа чок машина-ла хой. Арык-кектер чок. Чолаачыларга машиналарны быжыглап бер-

бейн, душкан-на машинаны эдилеп турарында ээ-ха-рымысалга чок чорук үнүп ту-рар. Септелге үеинде чолаа-чыларын ажалын угал баш-табайн, ажал соонда кым чу-лу кылганынын түнелги үн-мейн турар.

Септелгенин графигин тур-гусас, ажалын күөсүлгезин кынаас болганда, ажал дүр-гөн бүтпөс. Шынар чок болур. Суг сөөртүр чангыс машина-нын моторун үш ай ажал үеде септеп келген. Оң ынай бүгү машиналарын 50 ажал хуу-зуну тормаа, фаразы, сонгу

фондарларынын шилдери бол-гаш өскө-даа чүдүлери чок. Электри дамжыкчылары үзүк, электри дерилгелери чок машиналар 10 хуу, а чолаачы-зы чок дээр машиналарын са-ны база 10 хуу чедип турар. Чолаачыларын ажалдан үнө-ктер чоруп хой. Калдыг ма-шинаны кым септенип, кым үрөп кааны билдинмес. Учөт багай.

Бо бүгү четпестер болза ажал-агыл черинин аргелек-чи эш И. Морозтун ажал-ды орта башкарбайн турарын-да деп, чон санап турар. Эш Мороз машина мунуп алгаш, хуу чоруп кымыр, арагалаар, гаражка шоолуг келбес. Сөөлүг үеде Кызылга барып чорааш, оң чүчү-даа экекелбаан болду. Совхозта тулуг мыжы сөөртүр ийн машина бар. Бирээш июльдун ортан үеинде септе-теден үнгөн, өскө бирээш И. Мороз хуузунда ажаллап, Ка-ра-Сугдан Кызылче хуу бажын мыжы дамылап турар.

Я. БУРБУ.

Мурнакчыларга — туктар

Чүрттүн мын улетурунун ажал бодууну черлеринге ССРЗ-нун Министрлер Чөгу-лелин болгаш ВЦСПС-тин шилдир Кызыл туктарын бу-гү-өйлөлдүг социалист чар-ымынын ийгини кварталда түшүлөдирин өзүгар тымыс-кан.

Чарышка бирги чертерин алганынын аразында Мос-квалык бажык эт-хөргөсөлдери бүдүрүп, өптөөр 1 дугаар ком-бинаты, Рыбинскин өттү-гүш бүдүрер «Малк» фабри-

казы, Петрозаводскин мыш дилер, бажык эт-хөргөсөлдери кымыр комбинаты, Уссурийн мыш болаамаздыр комби-на-ды, Казахстанда Усть-Камен-горскин бажык эт-хөргөсөл-дери кымыр комбинаты, Вели-кие Лукин бажык эт-хөргөсөл-дери кымыр комбинаты, Горь-кий областын Вахтанск, Ар-хангельскин Устьянск, Ко-стромы областын Кологривск, Свердловск областын Ново-Лялинск болгаш өскө-даа ажал-агылар бар, (СГА).



Тараа культураларынын дүжүдүн ажаал азыры — көдөз ажал-агынын шилдириниң түзүктүгү ажал оңу. Ылангыш оларга дуаа чердеринче хоорайларын, суураарын, бүдү-рүлгө черлериниң, органиастыларын колдоткостери бот-тарыныкы толаалгелерин, эң эки техниказын чылдың-на чорудуп берип турар.

Кызылдың ийн дугаар АТБ-иниң чолаачылары Д. Чмаров биле А. Бончук дүжүт ажаал азырыга дорт дорт сөөш дур-гузунда ажалдан келген. Оларныкы аттары «Мехелес» бол-гаш «Элегес» совхозтарда сугалгы. Олар тараа сөөртүрү-ге ажал онаалганын үргүзүп 200 хуулан ажал күөсүлүс кел-ген. Тараажыларын автотранспорту оңуктүр боттары-нын техниказын тараа сөөртүлгезинге ам база белеткээш, калдыг-даа дарааган алдарымы-биле күөсүлүс дээ.

ЧУРУКТА: ийн дугаар АТБ-ин мурнакчы чолаачылары Д. Чмаров биле А. Бончук.

В. РАЧОВСКИЙНИН фотоу.

СОВЕТ ЭВЕНКИЯЖЕ

Орук демдеглели

1. ОРУККА ЧУГАА

Эвенкия национал округтун хө-рөжөөнериниң 1 съездинин ажал-ынга кырып даш, Танды райо-нда «Революциянык чалбымыс» колхоз-тун мурнакчы бызаа ажалачымы, район Советинин депутатта Надежда Ожон-биле Кызылдан укуп үнүтү-үс. Самолетта олдуар хамаалчок, Улуг-Хем илдинче бекити кижини көрбөз кижэ болгай мен, ужулга калдыг-ла чүве ирги деп, Надежда арай-ла дүвүрөп чуугаалаа олур. Мындай ажал кижэ, самолёт-ха-маалчок, сипаткыне бекит олутуру-са, калаа тоор сен деп, кижиниң хой-аыт кырып калдым. Шынап-ла Красноярскиге чедир Надежда кон-чүт эки келди.

Ол съездине чалаткан Краснояр-скин, Хакасиянын, Бурятиянын, Якутиянын, Таймырын толаалары-биле кады Красноярскиден укуп үнүтүүс. Кижэ чуугаалаагын та-м-жар болгай даш, кады чораан өөрү-үс-биле тааныжым, хөргөспөй чо-роаш, узун орутту улуг-ла эскербе-диам.

ССКП-ин Таймыр округномунуң хөргөжөөнер ортузунда ажал чорудар калдыжыны эргелдештир Любовь Сорокина малагыл боттарынын ач-ча, кижэ, малчыл хөргөжөөнери-нин калдыг ажаллап чорутуу тура-нын, ам улаас хөргөжөөнериниң ил-диг съездинин база эрттерип деп бе-лөткөсүн турарыч чуугаалады. Моон мурунда Якутиянын хөргөжөөне-

риниң съездининге аалчы бооп, бистиң Тыванын толаалары-биле ужуражынын хөргөдү.

Хакасиянын толаалы «Степной» совхозтун хой кадарымы Анастасия Григорьевна Каркова олурган: — Мен 750 хой кадарын турар кижэ мен, кыстарым. Иштенип, малын эки өстүрүп, кадарган даш улам менн чазаттын дээш хавыаан. Ленин орден-биле шаанаа, а хой урууларын өстүрүп кадарымы даш база медалдык биле шынаа бол-дур ийн—дээш, хөргөдө наалагал-алган орден-хавыааларынче көргөш, каттыргалай-дыр. — Мен база-ла Якутиянын хөргөжөөнер съездинге көрүп аас-кеңигит болган мен. Ам силер-биле кады бар чыдарым бо-дур ийн. Улуг Ленинниң төртү-түнгөн хүндүдөн бээр 100 чыл бо-лур тогулуг оонга бодууну үлүүм кижини, социалист хулаалгын ал-ган ажалдан турар кижэ мен. Аалда мал-матанын канчап тур ирги—деп сагыш чоаап чуугааын тодуруду.

Оң Надя олурган: — Мен бызаа азырап турар кижэ мен. Бызааларым канчап тур ирги, мендө өрөөнөп калган кулугураар болгай. Ыланча-даа бисти кал зо-лук иштинде согуу турар кижилер бар, дыка сагыш чоаава-тыр. Ана-стасия Григорьевна—деп, демгезин оожургадып кады.

гүгү. ССРЗ-ин Дээди Советиниң депутатта кижэ болду.

Уваачан дарга округтун ажал-амдыралы-биле тааныштырып, съез-диниң ажалыга кырып-биле эвек черге чедип келгенимыс байыр чедирди.

Шынап-ла, Сонгу чүк, эң мала-гыл эвек улуг дугайында моон мурунда чүгө кызылардан кору-п, номурдан номчаан боордан башка, каар-биле көрбөз удус бистер ам ол бүгүлү шүт көрүп, танымар аргалыг болганымыс даш четтире-ништин база илгереттис. Василий Николаевич төгү эртемнериниң калдыгы кижэ болган, эвенкилер-ниң тогуууна кыскамы-биле кончүг тодаргай чуугаалап берди.

Совет Эвенки! Бистиң ээртине-ме Тыван чүртүстүгүн кайгамчы-чараш, бийр-биле чоруп хаммас, кайрадаш-биле бижин хаммас бу-дунуң бижин бирээш, көрүш чок, өрөс-дидим ачаларымы, могап-шы-лаарын билбес кызыларын болгаш баалкычыларын чурту. Эвенкия — эрес-маадырлыг улустарыныкы чурту. Калдыг-дошкун 50—60 градус соок кызын-даа, үзүктө чок хаттыг-чатыг күзү-даа олар тоовас, ажалдан өөрөнгөдөр.

Эвенкия байла, оңа көрүштүг чер болду. Карак четпес арга-армы-лар, көк-көк тайга-синириг, да-галар аразында агып башып чыдар хемхери, халдерини кадыр-кашпап эрентери—бо бүгү чүдүлөдөр кижэ магадан хаммас. Кижилер аас-ке-жигит, тодуг-догаа, өөр-өнер чур-тазын даш, бүгү-ле чүдүлөдөр агаар-бойдуз өжөгөр мычаар чанап каан ишканы сагынычтар.

Шаанда колонизадыг кадыг-дош-кун политиканы чорудуп турган хаан казак үеинде эвенкилерин амдыралы эң-не аар берге чораан. Олар экономика база культу-ра талазы-биле эң хождуп калган,

үжүк-бижик билер чадыс-даа кижэ чок, политиктиг эргезин наамтыкан, ядым-туурцай, эңи дуулаамчымын башааны бекит көрбөй чурт-тап чораан. Оң уламында эвенки чоңун ортузунда калдыгымыз аарылар калбаа-биле непертеп, бү-дү-бүдүн аалдарын, чадырларын уластуры кырып олуп тургулаан. Ылангыч бижар-думаа болгаш улаштуу муң-мун кижилерин ажал-ындыг кырып шаап чораан. Бижар-думаалап хой кедерей коргар чораан. Оң араан кижилерин эш, ырак черлерге дилгө-ле апарып октаптар турган. Оларга чүгө чок төрөдери хаа артыжым баар чораан. Ылангыч хөргөжөөнерин болгаш чаш урууларын ортузунга олур чорук кончүг непертөөн тур-ган. Хөргөжөө кижэ чадырларын иштине-ле боюп чораан. Медици-на дуааы алып арга чок болган-мында, бүдүзүк чон аа-бу-к бар-дыр деп чүдүп, хамнарга «эмо-ло-ло», оларга бүзүрүп чораан. Ок-тябрьн социалист Улуг рево-люцияны эвенки улустун салым-хуу-зун шүт өскөртп, оларын тогу-зуге чаа артыны ажиткан. Чүгө Октябрь революцияныкы тинелге-ти-биле оларныкы өзүлүг тогу-зуге эгелээш.

Эвенкилерин национал округ бооп тургузтуларынга Улуг октябрь-нин, аям-дунна совет улустун база хаммамын мурунда улуг орус улустун малагыл оң мурунакты кезээ — орус коммунистериниң канчаар-даа аажок дуаа көргүскөни Василий Николаевич сеткил ханып демдегледі.

Коммунисттик партияныкы база Со-вет чазаттын онза сагыш салым-чымынын аякында Сонгу чүктүг бижин улустары, оң иштине эвен-килер патриархалдыг-төрөл бөдүк-түн шүт-ла социализм шилтөөш.

Эвенкилер чурттакчы чоңу шүп-тү 13,5 муң кижэ. Оларныкы 6 муңу Сонгу чүктүг бижин национал улустары. Ол кадыг-дошкун Сонгу чүк-черинде 20 хире язы-бүрү аймак-чымыс кижилер эл-айыралдыг чурт-тап турар. Оларныкы иракта четпес даңымыс бо: орустар, эвенкилер, якуттар, буряттар, хакасстар, непер-тер, эшентер... Шагда тур чурттап келген непертер бекит бар.

А сиңирини тыла кижэ база бар болур ийн — дээш, Василий Николаевич менче көргөш каттыр-ган. Ол дээрге Танды район чүртүг Кышка Оон деп кижэ болду. Эвен-ки-биле өгзөтөп алган, мыда чурт-таа ур болу берген. Ам ийн орут-тут.

Никита Оюн томааныг, төлө-лөт, ажалыр кижэ-дир, ол эки шы-нары-биле бистиң чоңунд хуңдүтө-лөй чаалап алган. Ам совхозта парторгтап ажалдан турар. Оңу ам партия шкөөлөкчө өөрдөй чоруд-дар бис. Ындыг төлөттиг, силерини

чыныңа, ол дээрге, шынап-ла, шаанда чыдып калган болгаш дарлаткан улустун капиталист эвес орун-биле хөгжөөнүн дугайында гени-алдыг ленинч идеяларын херек кырында боттанымышкын болур.

Амгы үеде Эвенкилериниң эконо-микта, культуразында, ажал-амдыралында, чоңунуң угаам-ме-деринде канчаар-даа аажок улуг социал чаартылгалар бооп турар. Ол дээрге, Эвенкилериниң ажал-иш-ти-лериниң хун бүрүдөгү күш-ажылыг чедирипкенириниң хөргөлдөдөр-дир.

Барык бүгү өг-бүдө бүрүзүндө огородтары база ногаа өстүрер теплицалары, а муруну районна-рында көк-тараа, сула болгаш ар-байым ам тарып турар.

Ажал-агынын, транспорттук чаа адыраарынын хөгжүлүсү эвенки-лерин чаа бодурулгө амдыралын-че хаара тударын негеп келген: ды-ка хой эвенкилер ам арга-арыг камтаалында, анылар ажал-агы-ла, аң ажал-агылында, иш бо-лаачыларын кымыр база бажы бу-дургузунда ажаллап, моторист, чолаачылар, трактористтер, комбай-нерлер, зоотехниктер, колхоз, сов-хозтарда бригадирлер, оларныкы удуруткучуларында ажаллап турар-лар.

Округ 3 райондан тургузунган. Ында 10 совхоз бар.

Кижилер бистиң күдээсиз болуду ийн — дээш, округтук секретари хөдүгү каттырды.

Ындыг ыраң Эвенкида тыва кп-чериңе чөдө берген, чоңунд хуңдүтө-лөй чаалап алган, артында-ла пар-торгтап ажалдан турарын көргө, кижиниң чоргаралы хаймысас арга чок чораан.

О

БӨДҮҮН ИШЧИ

ЕЛЕГЕЙ БО ХҮННЕРЛЕ

Токунуу бүгү-ле чарин: хемер, калдерин, тайга, сип-ларин, аям ардагылар, шы-наларын кычу туман ол эр-теке хеме алыкан. Шалым суур-бола, сугта дүшкөн-беле дөмөй-ле. Удур кел чыткан туман арам-беле эртин чыт-каш, шыксыз, чукут алар тынарга, калдыг-бир эм чыт-тадыз.

Токунуу бүгү-ле чарин: хемер, калдерин, тайга, сип-ларин, аям ардагылар, шы-наларын кычу туман ол эр-теке хеме алыкан. Шалым суур-бола, сугта дүшкөн-беле дөмөй-ле. Удур кел чыткан туман арам-беле эртин чыт-каш, шыксыз, чукут алар тынарга, калдыг-бир эм чыт-тадыз.



Кол Сандымжап.

Шак ычан Эн-Сугда сип-тин бригада тогуеи майгылар болган чадырлар баа-ла-ла туманга хеме алыкан турган. Дүгүтүздөн бо эртен соок. Кымын-да мурый повар тур-ган, шайын хаймырда берген. Оң соода — бригадир. Дөвөр эвестер аныктар, шил-дечилер баа-ла-ла тургу келген. Ажыл хой: кеккен сип-тен кургаан баа кезер, тракт-тор, айт-хал, баг-манчак шил-дечилер аман. Ынчал чорой бөдүрлер, хондунор аам са-ралат салыр, туман бичилген чыгып турган.

Турлаг кымында ал май-ган бар. Оң үнгөн кызыл-кызыл барын көстүр тур. Оң-бригадинин айт ажаакчы Кол Сандымжап-тыр.

— Хаа, оолдор, аман бо эр-тен эртин улаан-дыр, — деп, бригадир Нагазы ашапче көр-гөн чутаалды. Ындыг эвес эртен аман кыны болбай. Оолдорун бирөөн ааа кат-тышты.

— Ол кырганын мурай ту-рар дош чаданкан мен. Ам-на тилетип.

Кырган дүгөн, чындык-тайдыр кылашкан келген, улау кара бапкан шай кудуу алган, алаа доорбон кыры-лаа олурункан. Шайын даш-тын алаурун олур. Кайнаар да-ламын ол оң?

Коңгууур дагыла келген соода, айттар сүргөн пил оол баалаанка оңо дүшүр. Демги кырганын көрөгөн оолдорун адаарган ышкан, ычалаа-даа чоргаарыган шынчылга көр-гөн олур оң. Дүгөн мрам чер-тис.

Мен бо оолдун аламы-дыр мен. Ам 85 харым мен — дош, демгил-ден-ла арам аяр эрес кырган каттыра-дыр.

Бис кайтай бээринеке, өскөз турган: — Мам харым чаа-ла 64-тен ту-рар. Караам арай четтестей берди-дил.

Чадырмын кырганын келген, ажал-амыралын согуурган чута-галды. Демги 85 харым кырган олурган:

— Пенсиялар-да берген болау-ла, ам-даа шору мен. Ленин бакы-нын төртүнүн хуңуеи унутуру улуг ажал-ишке хенг-даа боа удурун килер деп болганын дараалаа дөктөрү, хей-айтты олур-дош кил-дир мен — диди.

Оң кырганын 64 харым олгу олурган:

— Бо мам кадым эртен ажал-тын төртүнүн ажалында килер толоо киле — дөргө, каалам олур-ган, уламчылды:

— Эвенкия национал округун хөжөмдөргөн бир дугаар улуг хураалыга толоо кылдыр согууду, оң ажалында килерин меноо улуг аас-кежип-тир. Шаала эвенк хөжө-жөнөр мындыг хостуг эргелг алаар бис деп дүжөй-даа ча-раар. Сагым салып, болаар чүвөн-еке ачкан амантырыс ач-мөгө таваклар, ола-оманты чынык кел-ди деп, олардын амантар дөш чар-лар-ла чадырмын бусакап, ил-лордасын чадырмын, көшкөн чоруптар, кончуг кошкун, турун

го айт муштап, тивин ке-редин алган. Ычанган эртин улаан. Эртенден кучу шай-налыг, чошкан көрөктөш то-нуг, кийбигер эртин салды, шойбексимор арынынгуу ууу кырган ол эртен айттарын ха-мыраанынго хомураанын ил-ден: айттарже-даа, оолдорже-даа көр — Кол Сандымжап динчизе.

Оң шоо чидип бар чидар-даа болаа, чүгүтүлдөш эрес парактары бригада то-нуг биче мада эртиндер көрө каалты.

Чонуга, күрүчөгө хойну-де кымын бериме чөд бола-ам оң сазгыны амыраттайн чорур. Наамаан 78 харым кыны аңааган дымтанган олур дөргө, Сандымжап: «ар-га, сип оруктуу, ачы киле соруктуу болбай» дөш а-дырткан. Баа-ла тайгасынча халган. Ол соода чамдык аңчыларын бери аман 6 кил, 80 дин олачыг болган.

Сандымжап кылар ажыгы бикип, демгелен ап чорба-даа, улаанынча кык болып, паланан ап чорур. Аргалым-ла болаа оогуу чадырмын болаар. Ычанган оңу-мону кымын деп сохоз дирекция-ныг бо-лаа чөдө бөр. Чамык кезек килеин эвелепелен ал-ган, тобулаа өдөк болгон. Оң соода ол чаксы-кайгы планын пил дугарын көн чутаалаан.

— Күрүчөгө дугаар мал семитер, Шивинге чөдүр сүрүшкөн кызы, дараалары — оолдор.

Олар баа-ла кайтай бер-ген:

— Ам силерге берге боор, кырган! Амантар чок эвес!

— Хары аналтардан эвен беринер, ажалга өрөөнүн ал-кынар — дөш, Сандымжап атак оларын чер алыскап орган. Оң соода Эн-Суг бри-гадинин айттарын ажаап, эрес-кежип диттин турары бо. Эн-Суг ол мичаар элек сип-тен үнөр, хол-беле кезип чөдөр чөдөрлөр бригадинер айтты берип, канчаар кезерин сү-чөд турган. Оң миди, бригада-зын ажалында чөдөргө оң хончү чок. Чүгөн, чүдөр чөдөрлөр, айт-биле сип-тен кезер мичаанын улаан боор, чамдыкта сипен курга-турга-ла бөдөрлөчө оладан килерин оңу хондөш кээр.

Кол Аңаар-Калачанов То-жуу хуискаалык киле-ринин бирөөн чоран. Барык-ла бижик билбес хире-зияле. Талым арбамын, Ын-Хем суурун дараала, чан-гыс чер чүгүтүлдөш чан-гай амыралы, ажал-хөдөш дөш партияны далага кере-ди келген калкан-лаа ут-пан. Оң бир эн шилерин бөдүрү, бергелерге торуба-ан. Олаага повар-биле калды Сандымжап кырган артып каар боор деп болаан бис. Ка-лым миди боор. Оңу-баш-та-биле оолдорун соодам шилерин куруурун чорой, барамы көзүбөстөй берди. Сагым дөвөр эвес ажалдан айттанканын ол-дур.

АКЫ-ДУНМА ЧУРТТАРДА

БОЛГАРИЯ

СОФИЯ. Дунайда Рус хоо-раймын судно бүдүрер Иван Димитров атыг заводунуң коллектив 1975 чылда бүдүр-ер продукциянын хемчөөн 1966 чылдагыдан үш чар-тын каттап көлдөдүр. 1968 чылда Руска сүт корабдары, тыртылар, хой калт далай суднолар — 51 суднону ту-дуп тургускан. Ол-ла үенн дүргүдөш чөд ажалг кора-бды сөптөс. Завод күчүлүг краншары баа бүдүрү ту-рар.

ЮГОСЛАВИЯ
БЕЛГРАД. Югославиянын Штин хоораймын мрам эвесе Брегалница хемде кыл-дымал эрөм тургустунан. Хемин келжидир 100 метр бе-дик плотина тургустарга, бола-ган сүт кылдымал хал болу берген.

ПОЛЬША
ВАРШАВА. Польшага хия-мия үзөтүрүчү бүдүрер хия-ия продукциянын оңу хуу-ау бо чымын Польшаның нефть арыгаар болган нефть боабазылар, комбинды ажылалга бүдүрүлгөч чаа-чаа күчү-шылдарын кил-рин алырын күсөл-биле боор.

Чехословакия
ПРАГА. Бо чымын Чехосла-вакияга хемде дүжүдү көстүп көрбөдөн-биле чаалай болу-деп турар. Республиканың хой-хей чөдөрлөчө Чехосла-вакиянын көдө ажал-агым-нын оң чутуга ол культура-зын дүжүдү ажаап алырын-га соолгу белетке дооступ турар.

Хмель дүжүдү 65 муң оол-дар, кыстар ажаап ап турар. Тарылга шолдеринг эртен чыдазын оранок хой — 370 машина хмель дүжүдү ажаап алар.

Чо чымын Мурнуу-Моравия областын күрүе ажал-агым-ларын кооператорлары бол-ган ажылалдыкчылары — тараа-чыларын ажаап ап турар дүжүдү чаалай. Тарааның ыл-ды дүжүтүг болганын көр-бөдөннөдөн бөр чөдөр хей эрте берген деп, хоочун тур-гакчылар сактып чутаалап ту-рар.

Областын эң улуг курамы-агым «Погорелцины» ажал-ишчилер тарааның чаагай дүжүтүг болурун эң чаалай алаар. Олар хонуларын бип гектар шол бүдүрүлгө ортумас-биле 43 центнер дү-жүтү бастырып ап турар.

Чамдык чөдөрлөчө «Мирно-ская» болган «Безостая» кы-мын-даа сортуларын дүжүдү бип гектардан-ла 59 центнер болурунча четкен.

Курамын-агым чөдүр алган чөдөрлөчөдөш партияга болган чаагай ажалган. «Кү-руне шыжамырында планда көрдүнгөндөн 43 вагон хой — 336 вагон кымын-тасты шил-дин, дүжүтүг бөртөрүн, бышкан ил-терин чорудуп турганнар.

Авторын фотоу.

ЛЕНИННИ ДЫННАП ТУРАР

ОТТАВА. (СЭТА). Бо хүннерде Мон-реаль делегациян дөвөс эр и де «Батисфера» павильонда де-легация кино фестивалы бо-луп турар. Делегация кил-жикчилер турттар боттары-ның эң ах документалдыг бол-гаш чөдөн чогаал филм-нерин көргүзүп турар.

Патриоттарнын чедишкени
ХАНОЙ. (СЭТА). Мурнуу Вьетнамын хостарынын Улусчу хөсөстөгү күштерин-ни Тхатхыин можада да-йымдашп чоруп турар отряд-тары америк-сайгон шеригле-ре күштүг согушчуларын таваарыштыр турар.

ВНА агенталдыг дымат-каны-биле алырга, ол можа-нуң барым таланынга туу-чушунуларын 40 хүннүг дүргүдөш мурнуу-вьетнам патриоттар дайымын 1.500 хире солдат, офицерин өлү-гөн, балылаан аам тулуп алган. 50 ажалг америк са-молет болган вертолетту дү-жүр аткан, дайынын 25 та-нымын уауткан.

БАЗА БИРЭНИ
ХАНОЙ. (СЭТА). Вьетнам Демократик Республиканын агаар делегациян сүргүг кил-ген жукудуктуу чок америк самолётту Хаймын можага дүжүр аткан дөвөрүн ВНА агенталдыг дыматкан. Мин-чанган ВДР-нин агаарын дүжүр аткан америк самолёт-тарын пилти саны 3.314 бол-ган.

Итали парламенти

РИМ. (СЭТА). Христиан де-мократ М. Руморун тургус-кан чаа итали чааа депутат-тар палатаынага бүдүрүлгөш шинтирин чөдип алган. 346 депутат (христиан демократ-тар, социалистер болган уни-тар социалистер) чаа чазак-га бүдүрүлгөш деп балылаан. 245 депутат (коммунистер, Проле-тария чангыс элтин соци-алист партиянын келжиге-нери, чазакка уаур өске-даа бөдүрүлгөш төзөдөкчилер) уаур балылаан, 6 депутат (републиканчылар) балыла-рынган дадалаан.

Аграр реформасы

ЛИМА. (СЭТА). Аграр ре-форманын дугайында чока-та чаа хулап алган хоюдууу Бугаар Перунун чааа кур-тун соңгу таланынча «Куль-кимар» дөш хуу делем черин хавырган. Эрге-чыг-галарын мөдөлерин Бугаар алырга ол хуу чөдө күш-ажалын байлаалар келерге аар-берге, күш-ажал хойлу-ауи үрөп турган.

Перу чазактын аграр ре-формасын түрөк болган ор-тумак тараачылар, а ол иш-каш туртун демократтыг хий-нитин дөткөп турар.

Куейтин баймын-агымнын район бүдүрүлгөш-ле ий-иш уруугар салтары бар. Хамаар-жылга чок догуунап эгелээ-ле чөд хей болган. Куейтин баа бир чаалап алымын оң. Салдарга уруугар помчуу, сапарынч баштайгы билгел-ерин өрөөн ап, школага кирерин белеткенн турар.

ЧУРУКТА: Кейфанын уруугар садмыда уруугар.

Р. МОСОВИЧ фотоу.

(СЭТА-ның фотохрониказы).



5. КЫЗЫЛ ЧАДЫРЛАР

Тутгус хемпел элөөн чоран соо-аушта, шилеринин чадырларын дүжүдү көп дөдөдөшкөн. Бисти ий кырган прей чини кончуг улук келдиер. Чугаалаа-ла, орус-таары мырпай суг улау болду.

Силер ийини кайнаар улуг иргэ-деп, айтырармынча, бирөөн турган:

Мен бо оолдун аламы-дыр мен. Ам 85 харым мен — дош, демгил-ден-ла арам аяр эрес кырган каттыра-дыр.

Бис кайтай бээринеке, өскөз турган: — Мам харым чаа-ла 64-тен ту-рар. Караам арай четтестей берди-дил.

Чадырмын кырганын келген, ажал-амыралын согуурган чута-галды. Демги 85 харым кырган олурган:

— Пенсиялар-да берген болау-ла, ам-даа шору мен. Ленин бакы-нын төртүнүн хуңуеи унутуру улуг ажал-ишке хенг-даа боа удурун килер деп болганын дараалаа дөктөрү, хей-айтты олур-дош кил-дир мен — диди.

Оң кырганын 64 харым олгу олурган:

— Бо мам кадым эртен ажал-тын төртүнүн ажалында килер толоо киле — дөргө, каалам олур-ган, уламчылды:

— Эвенкия национал округун хөжөмдөргөн бир дугаар улуг хураалыга толоо кылдыр согууду, оң ажалында килерин меноо улуг аас-кежип-тир. Шаала эвенк хөжө-жөнөр мындыг хостуг эргелг алаар бис деп дүжөй-даа ча-раар. Сагым салып, болаар чүвөн-еке ачкан амантырыс ач-мөгө таваклар, ола-оманты чынык кел-ди деп, олардын амантар дөш чар-лар-ла чадырмын бусакап, ил-лордасын чадырмын, көшкөн чоруптар, кончуг кошкун, турун

6. СЪЕЗДИНИН БИРГИ ХУНУ

Чөд айнын 15. Тура суурун Култура бакыны мыда эң чараш ий калт бижынынын бирөөн. Илгирин кире берге, ажалг де-легация кылаа тырмы дөктөрүн алаагы спензын кааптан каа-ны солту болду.

Съезде келген төзөдөр нацио-нала хөдөргө келген, башта-рында кылаа аржылардан баг-лан. «Сонгу чүктүн хуңу» деп ий-кежип кылаа тырмы дөктөрүн хөдөргөргө кадан алган, ажалг дөдүр олурган. Съедини

Н. К. Комбагир эге сөзү-биле ажал-тын. Илеткеди баа ол кылды. Съединиң адресинг Совет хөжө-жөнөр комитетинин даргаам, Со-вет Эвелединин Мадирин ужу-дугу-космополит В. В. Николаев-Гершванович чоруткан байлыг тур-густурун келеш, диматтын адал чаккан турду.

Шаала эвенк хөжөмдөргөн чөдөр келге байдалга чурттан чоранын, ний амыралын, ажал-толу-гостурган, өг-бүлөдөн төмөс-ба-лас аар-саар ажалдырдын колдуу-дуга кылаа чоранын Надеянда Ки-рилловна илеткедини эгелетип чута-галды.

Социалист культураның ола-дотгөн культура баазаларын Ок-тябрь революциянын соода Эвенкия тургусканын канчаар-да эвенк улуг салдарыг болган. Эве-ник оңу мрам тайгаларга чадырлар-дан четкен эвен, чаа кылдыг чадыр-га хандыг турган.

Совет эрге-чыгырын баштайгы чадырларда эвенк хөжөмдөргөн ортууна калдыр ажалдыр чоруду-турган. Эвенкияга хөжөмдөргөн шамчөдөшкөннүн организацион-нык бирөө Валентина Григорьев-на Артомова съездеги сактып чута-галды. Ылаалыг Ала-чуртун улуг дайымын чадырларда фронтта дуулаар дөш бөдүнүг ажал-иш-чөд эвенк аш-өөрүн эвелепелен турган-ны чутаалаан. Олар чымыг алааган кылган хол хантарын, хөдөргөштөр-төрүн.

Съединиң бирги хуңу доозулаан. Кенээ култура бакыныга кон-чуг солуг концерт болган.

Демги Мария Прокопьевна ка-дыс национал хемин, бышкан ил-дин келди алган бо ирлуп үнүп келди. Ол демир-хомустан, ылш-хомустан турда, арган чактары шөгөндөй-диг турду. Оң дарааында хөдүлүг кырганымын хоочун эвенк танымы-теп үнүп көргө, адал чаксаа-шыл-нары диниреп улаш.

— Бо кырганымын кырганын чангыр эвес. Эпир чымын аялган, 16 кил, 340 дин олачыг болгон, өтөктөгү бөдө биле шалчакта бол-гай — деп, Комбагир тайлабыран, чоргаараа биле хөдөр орду.

8. СЪЕЗДИНИН СӨЛГҮ ХУНУ

РСФСР-ниң аадарын ажалган Та-иса Ивановна Рейкина — округун Тайбын камгалаалынын комитетинин даргаам. Оң комитет маадырларын ажалган улусуа дуулаамы кылдыр ажал фондуну хөжөмдөргөн ортууна канчаар организацион тур-арын, бүгү-ле нацияларын хөжө-мдөргөн тайбын дөш демисе-дин чутаалаан. Вьетнам улустун маадырлар демиселгө дууа кыл-дыр бир хүнүн шалчакан шил-дин бир мен деп мөдөдөш.

Илгирин районун Утунал суу-рунда хөжөмдөргөн чөдөрлөчө даргаам, уруугар салдымн эргел-кени М. В. Руносева илгирге үнү-з келди:

— Хөжөмдөргөн чөдөрлөчө ил-дектелгил, эрес хөжөмдөргөн соңугу алган бис. Чөдөрлөчө кел-жиги бүрүз тускай хулаалыг. Кылаан ажалынн дугайында өт-чөтү чөдөрлөчө аам хөжөмдөргөн мурнууга үрүлүг берип турар. Пе-нисон хөжөмдөргөн тускай да-аада бүрүтүп алган, оларга дуу-лаа кылдыр турар бис. Хөжөмдөргөн бүрүз чыгылаа турарын чөдип алган бис. Уруугар салдымн ажал-ды, суур чазгайындааа дөш хой-хей ажалдыр чөдөрлөчө док-таамал хылаадаааааа адалаа ту-рун турар.

«Июль» сохонугу төвү Есейде уруугар салдымн ажалдыкчы-на Христина Николаевна Бети чыны дилеп, хей кааастар таланы-биле тулаан шөвөрлөчө бирөөн. Оң кааастар, даараан бышкан ажалдыр чадырлар, сумалары, талачалары съездеги холбаштыр организацион делегация эң дөдөрлөчө салтыр-тын. Христина Бетинин кылган хө-дөргөн Москвага болган делегация баа кириштирген чөдүр.

Бо таланы биле бистин тыла хе-кончуг даараан, шала кырынга ча-дыр кумалан деп чадг-дөдөшкө ий-иш магадаас арга чок. Чамдыкта ний бышкандаа алам-бүрү сумал-ларын чинчилер-биле баа хили-чине каааста даараан болур. Сү-гүнчилерин таарыштыр дилеп тур-ган, оң-биле хей угулааап шонка-ларын кончуг нарын.

«Июль» сохонугу төвү Есейде уруугар салдымн ажалдыкчы-на Христина Николаевна Бети чыны дилеп, хей кааастар таланы-биле тулаан шөвөрлөчө бирөөн. Оң кааастар, даараан бышкан ажалдыр чадырлар, сумалары, талачалары съездеги холбаштыр организацион делегация эң дөдөрлөчө салтыр-тын. Христина Бетинин кылган хө-дөргөн Москвага болган делегация баа кириштирген чөдүр.

Бо таланы биле бистин тыла хе-кончуг даараан, шала кырынга ча-дыр кумалан деп чадг-дөдөшкө ий-иш магадаас арга чок. Чамдыкта ний бышкандаа алам-бүрү сумал-ларын чинчилер-биле баа хили-чине каааста даараан болур. Сү-гүнчилерин таарыштыр дилеп тур-ган, оң-биле хей угулааап шонка-ларын кончуг нарын.

«Июль» сохонугу төвү Есейде уруугар салдымн ажалдыкчы-на Христина Николаевна Бети чыны дилеп, хей кааастар таланы-биле тулаан шөвөрлөчө бирөөн. Оң кааастар, даараан бышкан ажалдыр чадырлар, сумалары, талачалары съездеги холбаштыр организацион делегация эң дөдөрлөчө салтыр-тын. Христина Бетинин кылган хө-дөргөн Москвага болган делегация баа кириштирген чөдүр.

Бо таланы биле бистин тыла хе-кончуг даараан, шала кырынга ча-дыр кумалан деп чадг-дөдөшкө ий-иш магадаас арга чок. Чамдыкта ний бышкандаа алам-бүрү сумал-ларын чинчилер-биле баа хили-чине каааста даараан болур. Сү-гүнчилерин таарыштыр дилеп тур-ган, оң-биле хей угулааап шонка-ларын кончуг нарын.

9. СУУЗУН ЧИНЧИ КЫЛЫЛАР

Сонгу чүк улустарынн хуңу бүр-дөш амыралында ажалг кылдыр-нын улуг чедишкенин бижыг туртуш эвеле. Амы үенн каас-мөбел, электрондыг херекселдер, хей чур машинлар чаа чүд эвес апарган. Аман, балылааара, ний кааастар олар удурууна элгиде-жүктө, бичин приманкитерин а чорурлар.

Ычалаа-даа Эвенкиянын чогу-бодунуң эң дөдө национал чачы-дарын, уран чүтүн уттайн, улам сайырадып туралар.

Суузуз чинчилерин таарыштыр дилеп турган, ажал-хей, сумка-бор-ба, өт-чөш шонкаа кааастарын таланы-биле эвенклер тулаан у-шөвөр улау-тур. Чүд-бүр өнөрлө-гүн кештерин таарыштыр, тыры кылды, дөдөрлөчө кезип турган, ний сириги дыран кадыл турган.

Сонгу чүк улустарынн хуңу бүр-дөш амыралында ажалг кылдыр-нын улуг чедишкенин бижыг туртуш эвеле. Амы үенн каас-мөбел, электрондыг херекселдер, хей чур машинлар чаа чүд эвес апарган. Аман, балылааара, ний кааастар олар удурууна элгиде-жүктө, бичин приманкитерин а чорурлар.

Ычалаа-даа Эвенкиянын чогу-бодунуң эң дөдө национал чачы-дарын, уран чүтүн уттайн, улам сайырадып туралар.

Суузуз чинчилерин таарыштыр дилеп турган, ажал-хей, сумка-бор-ба, өт-чөш шонкаа кааастарын таланы-биле эвенклер тулаан у-шөвөр улау-тур. Чүд-бүр өнөрлө-гүн кештерин таарыштыр, тыры кылды, дөдөрлөчө кезип турган, ний сириги дыран кадыл турган.

Сонгу чүк улустарынн хуңу бүр-дөш амыралында ажалг кылдыр-нын улуг чедишкенин бижыг туртуш эвеле. Амы үенн каас-мөбел, электрондыг херекселдер, хей чур машинлар чаа чүд эвес апарган. Аман, балылааара, ний кааастар олар удурууна элгиде-жүктө, бичин приманкитерин а чорурлар.

Ычалаа-даа Эвенкиянын чогу-бодунуң эң дөдө национал чачы-дарын, уран чүтүн уттайн, улам сайырадып туралар.

Суузуз чинчилерин таарыштыр дилеп турган, ажал-хей, сумка-бор-ба, өт-чөш шонкаа кааастарын таланы-биле эвенклер тулаан у-шөвөр улау-тур. Чүд-бүр өнөрлө-гүн кештерин таарыштыр, тыры кылды, дөдөрлөчө кезип турган, ний сириги дыран кадыл турган.

Сонгу чүк улустарынн хуңу бүр-дөш амыралында ажалг кылдыр-нын улуг чедишкенин бижыг туртуш эвеле. Амы үенн каас-мөбел, электрондыг херекселдер, хей чур машинлар чаа чүд эвес апарган. Аман, балылааара, ний кааастар олар удурууна элгиде-жүктө, бичин приманкитерин а чорурлар.

Ычалаа-даа Эвенкиянын чогу-бодунуң эң дөдө национал чачы-дарын, уран чүтүн уттайн, улам сайырадып туралар.

Суузуз чинчилерин таарыштыр дилеп турган, ажал-хей, сумка-бор-ба, өт-ч

